

Kırgızca Deyimler Sözlüğü (Türkçe açıklamalı), 1998 yılında Son Çağ Yayıncılık tarafından yayımlanmıştır.

Türkçe açıklamalı olarak hazırlanan sözlük, Kırgızca-Türkçe, Türkçe-Kırgızca deyimler sözlüğü alanında ilk yayımlanan sözlüklerden biri olmuştur.

Eser 424 sayfa olup; Önsöz (5-9 s.) ve deyimlerin biçim, biçem yapısal ve anlamsal özellikleri (Deyimlerin Yapısal ve Anlamsal Özellikleri, Deyimlerin Etnogenetik ve Folklorik Açısından Dile Yansıması, Sözcüklerin Sözlüksel Anlamı, Deyim Bileşenlerinin Özellikleri, Kök Sözcüklerde Çok Anlamlılık, Deyimlerde Çok Anlamlılık, Deyimlerde Sözcüksel Varyant, İki Dilde Yapısal Açısından Eşdeğer Deyimler, İki Dilde Yapısal Açısından Eşdeğer Anlamsal Açısından Farklı Deyimler, Yapısal Açısından Eşdeğer Anlamsal Açısından Farklı Deyimlerin Karşılaştırılması

10-51 s.),
Kırgız Alfabesi
(54 s.),
Kısaltmalar
(55.s.),
Kırgızca alfabetik sıraya göre Türkçe açıklamalı deyimler sözlüğü
(56-418 s.) ve
Kaynaklar
(420-424 s.) bölümünden oluşmaktadır.

Bu çalışmada öncelikli olarak her iki lehçede biçimsel ve anlamsal açıdan eşdeğer deyimlerin derlenmesine dikkat edilmiştir: *Ач көз*: Aç göz, *Баш ийүү*: Baş eğmek, boyun eğmek, *Тилинен бал тамуу*
: Dilinden bal damlamak,
Бетке айтуу
: Yüzüne söylemek,
Жүрөгү оозуна келүү
: Yüreği ağzına gelmek,
Жаагы ачылуу
: Çenesi açılmak (Çenesi düşmek) vd.

Çok anlamlı deyimler sınıflandırılarak T.Türkçesindeki eşdeğer karşılığı bulunmaya çalışılmış, bulunamadığında açıklama yoluna gidilmiştir: *Көзү бозоруу*: 1. Gözleri bulanık görmek, gözü kararmak;
шайы ооду *Көзү бозоруп*
bozarıp kendini kaybetti) (Gözü
2.
Kendini kaybetmek, bayılmak (Bayanlara karşı söylenir
): *Көзү бозоруп ооруканада жатат*
(Gözleri kararıp hastanede yatıyor.
Deyimin gerçek anlamı: Doğum yapan kadının gözleri görmemek
).
3.
Başkalarına kulak asmamak, kibirlenmek:

Бийликке мас болду. Көзү бозорду
(İktidar sarhoşu oldu, gözü döndü).

4.

Çok arzu etmek, heveslenmek:

Жаш бала көзү бозоруп, кыздуу үйдөн чыкпай жүрөт дешет
(Delikanlının gözü düşüp kızı olan evden çıkmıyormuş diyorlar).

Sözlükte yer alan deyimler, Kırgız harf sıralamasına göre dizilmiş olup deyimün özgün biçimi Kırgızca ve kirilce (**bold**) verildikten sonra parantez içinde latince (Times New Roman) harflerle verilerek Türkiye Türkçesinde eşdeğer karşılığı ya da Türkçe açıklaması verilmiştir:

Адебин колуна берүү (Adebin koluna berüü): Haddini bildirmek, dersini vermek, terbiyesini vermek.

Deyimde eğer eşanlamlılık sözkonusuysa deyimün altına diğer eşanlamlı deyim veya deyimlerin sıralaması italik ve Türkiye Türkçesinde açıklaması veya eşdeğeri yazılmadan verilmiştir:

Адебин колуна берүү (Adebin koluna berüü): Haddini bildirmek, dersini vermek, terbiyesini vermek.

Азабын колуна берүү (Azabın koluna berüü):

Жазасын колуна берүү (Cazasın koluna berüü):

Сазайын колуна берүү(Sazayın koluna berüü)

Сазайын берүү (Sazayın berüü)

Энчисин колуна берvv (Ençisin koluna berüü)

Eşanlamlı verilen deyim kendi harf sıralamasına göre yerini aldığında bu durumda diğer deyimler eşanlamlı olarak sözkonusu deyim altında aynı şekilde yazılmıştır:

Сазайын берvv (Sazayın berüü): Cezalandırmak; dersini vermek

Адебин колуна берvv (Adebin koluna berüü):

Sözlüğün ilk sayfasında, sözlük yazarının özgeçmişi, arka kapağında ise iki Kırgız dilcinin (Prof. Dr. Beyşebay Usubaliyev ve Prof. Dr. Taalay Abdiyev) görüş ve değerlendirmeleri yer almaktadır:

“Deyimler, dilciler kadar edebiyatçıların da özel ilgi alanı ve kaynaklarından biridir. Biçim, biçem ve anlam yönünden kalıplaşmış sözcük öbekleridir. Bir bakıma toplumun hafızası, dil ve kültürün tarihi zenginliğinin ifadesidir.

Türk lehçeleri arasında deyimlerin ortak ve farklı yönlerini ortaya çıkaran karşılaştırmalı deyim çalışmaları ve sözlüklere ihtiyaç vardır. Deyim sözlük çalışmaları açısından Kırgızca-Türkiye Türkçesi arasında bu eser, ilk çalışmalardan biridir.

Bu sözlük, uzun yıllar sabır ve titizlikle yapılan çalışmanın bir ürünüdür.

Dilci, edebiyatçı ve araştırmacılara yararlı olması dileğiyle...”

Prof. Dr. Beyşebay Usubaliyev/ Filolog, Yazar

“Bu sözlük çalışmasında Kırgızca deyimlerin biçim, biçem ve anlamsal özellikleri, deyim varyantları konularında ayrıntılı bilgi verilmiştir.

Sözlük dizilişinde deyimlerin Latin harfli ve daha sonra Kiril harfli yazılışları verilerek Kiril harflerini bilmeyen dil ve edebiyatseverlere kolaylık sağlanmıştır.

Lehçeler arası sözlük çalışmalarına duyulan ihtiyaç, günden güne artmaktadır. Her yapılan araştırma ve çalışma büyük bir eksiliği gidermekte ve bu alandaki önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

Yirmi dört yıllık süreçte tamamlanan Kırgızca Deyimler Sözlüğü, Kırgızca- Türkçe dil ve edebiyat alanında çalışmalar yapan araştırmacılara katkı sağlayacaktır.”

Prof. Dr. Taalay Abdiyev/ Filolg, Dilbilimci

İletişim Adresi: Sonçağ Matbaacılık Ltd. Şti, İstanbul Cad., İstanbul Çarşısı, N0: 48/48-49,
İskitler 06070 Ankara

Tel: 0 (312) 341 36 67

www.soncagyayincilik.com.tr

soncagyayincilik@yandex.com

KIRGIZCA DEYİMLER SÖZLÜĞÜ

- Yazar: AHMET GÜNGÖR
- Tür: SÖZLÜK EDEBİYAT
- Yayınevi: Sonçağ Yayınları
- ISBN: 978 - 605 - 7539 - 59 - 5
- Sayfa Sayısı: 424
- Basım: 2018
- Kağıt: Enso
- Kapak: Amerikan Cilt
- Ebatlar: 13,5 x 21